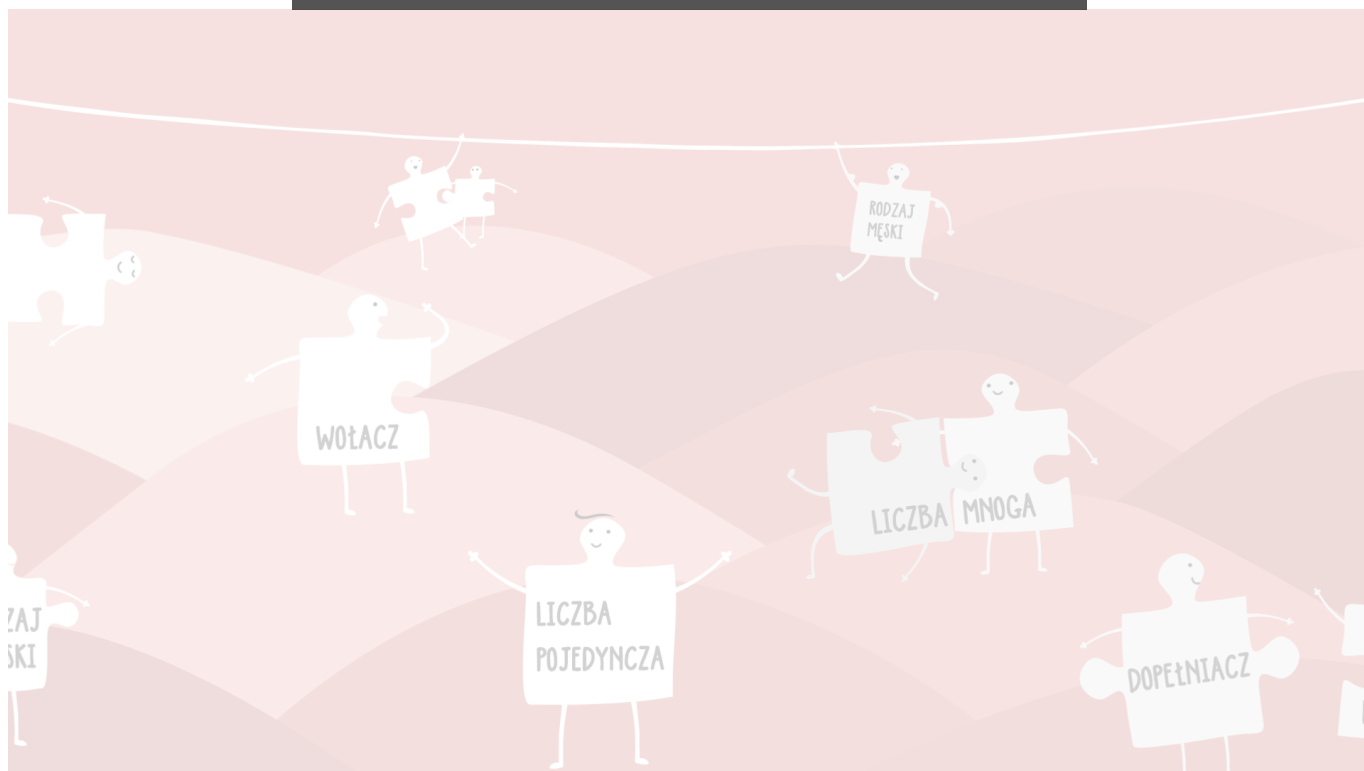

Wynajduj określenia i rozwijaj zdania

Wynajduj określenia i rozwijaj zdania

Zasób interaktywny dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/D1Equu3ml>

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o. Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Czytając książkę albo gazetę, można zauważyć, że zdania nie są równe. Nawet te z jednym orzeczeniem mogą być proste i krótkie, ale mogą być też długie i skomplikowane. Jak tworzyć takie zdania? Dzięki określeniom!

Ćwiczenie 1

Wyszukaj rzeczowniki i połącz je z ich określeniami tak, aby tworzyły poprawne wyrażenie.

myszka	buty
latająca	beprzewodowa
siedmiomilowe	różdżka
czarodziejska	miotła
długopis	ścieralny
czapka	elektryczny
koc	niewidka

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 2

Pogrupuj wyrażenia z poprzedniego ćwiczenia na takie, które należą do świata fantazji i na takie, które należą do świata realnego. Zapisz swoją odpowiedź.

Ćwiczenie 3

Rozwiń poniższe zdanie, odpowiadając na trzy pytania. Następnie zapisz ułożone przez siebie nowe zdanie rozwinięte.

Zdanie: Pojawiła się tęcza.

- Kiedy pojawiła się tęcza?
- Gdzie się pojawiła?
- Jaka była tęcza?

Ćwiczenie 4

Uzupełnij dwa zdania pojedyncze poniższymi wyrazami. Rozpoznaj w nich podmioty i orzeczenia.

pracujący często dobrych .
 powiększają setki .

używają

Mikroskopy

razy

Naukowcy

obraz

mikroskopów

w laboratoriach

Związki w zdaniach

Związek główny,
najważniejszy w zdaniu,
tworzą orzeczenie i podmiot.

Związki poboczne
tworzą pozostałe wyrazy
w zdaniu.

Zdania rozwinięte, w których występują związki poboczne,
zawierają znacznie więcej informacji niż zdania nierozwinięte.

Zdanie nierozwinięte

Zdanie rozwinięte

Przykłady

Związek główny:

Zegarek tyka.
zegarek (podmiot)
co robi?
tyka (orzeczenie)

Związki poboczne:

zegarek *jaki?* kieszonkowy
zegarek *czyj?* dziadka
dziadka *czyjego?* mojego
tyka *jak?* głośno

Wyrazy w związkach nie są równorzędne, mniej ważny określa ważniejszy.
Nadrzędny jest ten wyraz, którym pytamy (czy zegarek?),
a podrzędny ten, którym odpowiadamy (dziadka).

Związki w zdaniach

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Mała dziewczynka niesie jasnobrązowy parasol.

ZWIĄZEK GŁÓWNY

Dziewczynka niesie.

podmiot: dziewczynka

orzeczenie: niesie

ZWIĄZKI POBOCZNE

dziewczynka (*jaka?*) mała

niesie (*co?*) parasol

parasol (*jaki?*) jasnobrązowy

Zdanie I

Źródło: Pixabay, domena publiczna.

Trzy małe kacuszki pływają w wodzie.

ZWIĄZEK GŁÓWNY

Kacuszki pływają.

podmiot: kacuszki

orzeczenie: pływają

ZWIĄZKI POBOCZNE

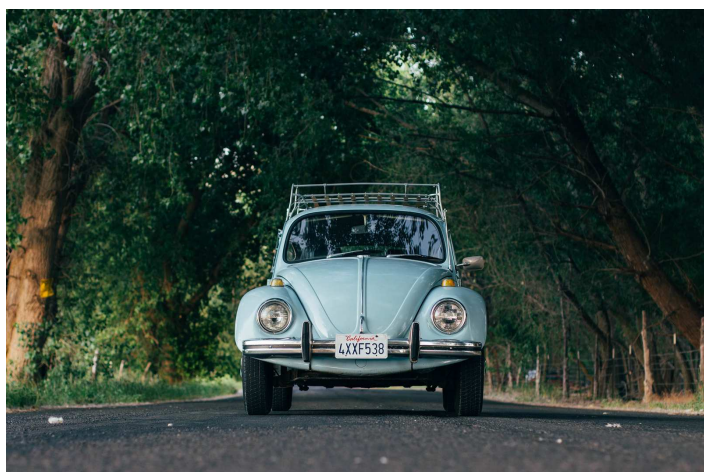
kacuszki (*ile?*) trzy

kacuszki (*jakie?*) małe

pływają (*gdzie?*) w wodzie

Zdanie II

Źródło: Pixabay, domena publiczna.

Niebieski samochód jedzie drogą przez las.

ZWIĄZEK GŁÓWNY

Samochód jedzie.

podmiot: samochód

orzeczenie: jedzie

ZWIĄZKI POBOCZNE

samochód (*jaki?*) niebieski

jedzie (*którędy?*) drogą

drogą (*jaką?*) przez las

Zdanie III

Źródło: Pixabay, domena publiczna.

Ćwiczenie 5

W podanych zdaniach zaznacz podmioty kolorem zielonym i orzeczenia kolorem czerwonym.

 zielony

 czerwony

Czarnowłosa dziewczynka otworzyła walizkę wypełnioną złotymi monetami.

Szalony naukowiec wynalazł maszynę do przenoszenia ludzi w czasie.

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 6

Wypisz z powyższych zdań wszystkie związki, zaczynając od związku głównego. Jako pierwsze zapisz wyrazy nadrzędne, a następnie pytania, na które odpowiadają wyrazy podrzędne.

Ćwiczenie 7

Rozwiń podane zdania, dopisując dowolne określenia odpowiadające na pytania.

(Jaki?) **naukowiec czekał** (od kiedy?) (na co?).

(Gdzie?) **pokazano** (jak?) (jaki?) **wynalazek** (czyj?).

Ćwiczenie 8

Uzupełnij zdania podanymi poniżej podmiotami i orzeczeniami.

książkę wydrukowaną sto lat temu.

Czerwony z nadmierną prędkością.

Stary zboże z roku na rok coraz rzadziej.

W czasie II wojny światowej Warszawy pilnie komunikatów polskiego radia.

wiatrak

Andrzej

słuchali

samochód

mieszkańcy

czytał

jechał

mełł

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 9

Skróć podane poniżej zdania tak, aby pozostały tylko podmiot i orzeczenie. Zapisz je w pustych polach.

Zalecana szczepionka chroniła przed zarażeniem wirusem zgodnie z zapewnieniami lekarzy.

Lampki łojowe świeciły słabiej niż żarówki elektryczne.

Niekiedy strony informacyjne w internecie nie działają prawidłowo.

Podróżni długo czekali na spóźniający się pociąg.

Rakieta kosmiczna wystartowała w smugach dymu.

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 10

Określ, jakich informacji brakuje w skróconych zdaniach z 9 ćwiczenia.

Polecenie 1

Który z wynalazków przywołanych w powyższych ćwiczeniach uważasz za najważniejszy dla siebie i dla ludzkości?

Poszukaj trzech ciekawostek o innych ważnych wynalazkach. Ułóż o każdym z nich jedno zdanie rozwinięte. Zapisz je poniżej.